

MOBIL BANK ILOVALARINING IQTISODIY AHAMIYATI VA FUNKSIONAL
IMKONIYATLARI

Ilmiy rahbar: Z.Sodiqov

Yuldashev Otabek Turg'unboy o'g'li

Andijon davlat texnika institute "Bank ishi va audit" yo'nalishi 4-kurs talabasi

Mobil bank ilovalari zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim raqamli infratuzilmalaridan biri sifatida shakllanib, moliyaviy xizmatlar ko'rsatish tizimini tubdan o'zgartirib yubordi. Bugungi kunda raqamli transformatsiya jarayonlari bank sektorida eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlardan biri bo'lib, ayniqsa mobil ilovalar orqali xizmat ko'rsatish bank va mijoz o'rtasidagi an'anaviy aloqani sezilarli darajada qisqartirdi va soddalashtirdi. Natijada moliyaviy operatsiyalar tezkor, qulay va xavfsiz shaklga o'tdi [1].

Mobil bank ilovalarining iqtisodiy ahamiyati bir necha asosiy jihatlar bilan izohlanadi. Birinchidan, ular banklar uchun operatsion xarajatlarni kamaytiradi. An'anaviy bank filiallarida amalga oshiriladigan ko'plab xizmatlar endi raqamli platformaga ko'chirildi, bu esa kassa operatsiyalari, xodimlar soni va infratuzilma xarajatlarini qisqartirishga olib keladi. Ikkinchidan, mobil banking xizmatlari banklarga kengroq mijozlar bazasini qamrab olish imkonini beradi. Ayniqsa, geografik jihatdan uzoq hududlarda yashovchi aholi uchun bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyati sezilarli darajada kengaydi.

Shuningdek, mobil ilovalar iqtisodiyotda moliyaviy inklyuziyani kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Raqamli banking orqali ilgari bank tizimidan uzoq bo'lgan qatlamlar ham moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniga ega bo'ldi. Bu kichik biznes, yakka tadbirkorlar va jismoniy shaxslar uchun juda muhim bo'lib, ular tezkor to'lovlar, hisob-kitoblar va kredit xizmatlaridan oson foydalanish imkoniga ega bo'lishdi. Natijada iqtisodiyotda pul aylanish tezligi oshadi va umumiy iqtisodiy faollik kuchayadi.

Mobil bank ilovalarining funksional imkoniyatlari juda keng va doimiy ravishda rivojlanib bormoqda. Eng asosiy funksiyalardan biri bu real vaqt rejimida pul o'tkazmalarini amalga oshirishdir [2]. Foydalanuvchilar istalgan vaqtda va istalgan joydan boshqa hisob raqamlariga mablag' yuborishlari mumkin. Bu esa vaqtni tejash va bank filiallariga borish zaruratini kamaytiradi. Bundan tashqari, kommunal to'lovlar, internet va mobil aloqa xizmatlari uchun to'lovlarni amalga oshirish ham mobil ilovalarning asosiy funksiyalaridan biridir. Yana bir muhim imkoniyat - bu kredit xizmatlaridan foydalanishdir. Ko'plab bank ilovalari orqali mijozlar kredit olish uchun onlayn ariza topshirish, kredit shartlarini ko'rish va to'lov jadvalini boshqarish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu jarayon an'anaviy kredit olish tizimiga nisbatan ancha tez va qulay hisoblanadi. Shuningdek, depozit hisoblarni boshqarish, omonatlarni ochish va ularni monitoring qilish ham mobil banking tizimining muhim qismidir.

Mobil ilovalarning yana bir muhim jihati bu xavfsizlik tizimlaridir. Zamonaviy bank ilovalari ko'p bosqichli autentifikatsiya, biometrik identifikatsiya (barmoq izi, yuzni aniqlash) va shifrlash texnologiyalaridan foydalanadi. Bu esa foydalanuvchilarning

moliyaviy ma'lumotlarini himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Shunga qaramasdan, kiberxavfsizlik masalalari doimiy ravishda dolzarbligicha qolmoqda, chunki raqamli xizmatlar rivojlangani sari firibgarlik xavfi ham ortib boradi.

Mobil banking iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan ham muhim hisoblanadi. Banklar uchun daromad manbalarini diversifikatsiya qilish imkoniyati paydo bo'ladi. Ilovalar orqali yangi xizmatlar joriy etish, masalan, sug'urta mahsulotlari, investitsiya platformalari yoki valyuta ayirboshlash xizmatlarini taklif qilish mumkin. Bu esa banklarning raqobatbardoshligini oshiradi va ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlaydi.

O'zbekistonda ham mobil banking tizimi tez rivojlanib bormoqda. So'nggi yillarda raqamli to'lov tizimlari va bank ilovalari keng ommalashdi [3]. Click, Payme, Uzum Bank kabi platformalar aholining kundalik moliyaviy operatsiyalarini sezilarli darajada yengillashtirdi. Ayniqsa, yoshlar orasida mobil bankingdan foydalanish darajasi juda yuqori bo'lib, bu raqamli iqtisodiyotning kengayishiga xizmat qilmoqda. Shuningdek, mobil banking iqtisodiyotda shaffoflikni oshirishga ham yordam beradi. Har bir tranzaksiya raqamli iz qoldiradi, bu esa moliyaviy nazoratni kuchaytiradi va norasmiy iqtisodiyot ulushini kamaytirishga xizmat qiladi. Davlat soliq tizimi uchun ham bu jarayon ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki moliyaviy oqimlar aniqroq kuzatiladi.

Xulosa qilib aytganda, mobil bank ilovalari zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ular nafaqat bank xizmatlarini tezkor va qulay qiladi, balki iqtisodiy samaradorlikni oshirish, moliyaviy inklyuziyani kengaytirish va raqamli iqtisodiyot rivojiga hissa qo'shishda muhim rol o'ynaydi. Kelajakda sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar va blokcheyn texnologiyalarining integratsiyasi mobil bankingni yanada rivojlantirishi va uning funksional imkoniyatlarini kengaytirishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Boymaxmadov A. TIJORAT BANKLARI KREDITLASH AMALIYOTIDA INNOVATSION BANK XIZMATLARINING ROLI //FINANCE, MONEY AND CREDIT. – 2025. – T. 5. – C. 424-429.
2. Bo'ltakov S., Axrorov S. MOBIL TEXNOLOGIYALARINING TURLARI VA ULARNING RIVOJLANISHI //Scientific practical conference. – 2026. – T. 1. – №. 3. – C. 893-897.
3. Gulyamova N. et al. Development Trend of Fintech in Commercial Banks (Using the Example of Banks Located in Uzbekistan) //Economic Development and Analysis. – T. 2. – №. 10. – C. 54-64.